

Syanyonja Artisan Miners' Alliance (SAMA)

Fairtradegoud uit Oeganda

In Oost-Oeganda, meer bepaald in het afgelegen district Busia, proberen meer dan 600 boeren hun schamel inkomen aan te vullen met het delven naar goud. Veel brengt dit harde labeur in de open, zelf gegraven mijnschachten niet op, overgeleverd als ze zijn aan gewiekste tussenhandelaars. Bovendien ging het om een enorm vervuilende activiteit.

Om al die redenen startte Fairtrade Africa samen met de Oegandese ngo **Environmental Women in Action for Development (EWAD)** er in 2012 een project op. Doel was om mijnwerkers te verenigen en op het pad te zetten van meer milieuvriendelijke praktijken. Belangrijke stappen in dat proces zijn het terugdringen van het gebruik van kwik en het geleidelijk afbouwen van kinderarbeid. Daarnaast lobbyde EWAD met succes bij de Oegandese overheid om deze kleinschalige vorm van mijnbouw uit de illegaliteit te halen.

Een tweede concreet resultaat volgde eind 2016: een van de mijnwerkersorganisaties, de **Syanyonja Artisan Miners' Alliance (SAMA)**, mocht zich met de nodige trots de eerste Fairtrade gecertificeerde goudproducent van Afrika noemen. Drie jaar eerder hadden enkele mijnwerkers de organisatie opgericht, vastbesloten om hun goud op de markt te brengen volgens de Fairtrade-standaarden.

Op zoek naar kopers

Momenteel wordt het goud in Busia opgekocht door een tussenpersoon, die met een weegschaal op zijn fiets langs de dorpen rijdt. Via verschillende tussenpersonen belandt het in Kampala bij een opkoper die vrij spel heeft om de prijs te bepalen. Een beter voorbeeld kan je moeilijk vinden voor de stelling dat certificering geen eindpunt is, maar een beginpunt.

De mensen van EWAD, die SAMA al sinds het begin begeleiden, hebben dat goed begrepen. Daarom dienden ze vorig jaar bij het Trade for Development Centre (BTC) een projectaanvraag in.

Het doel van het project is drievoudig: een beter beheer en management binnen de mijnwerkersorganisatie SAMA, duurzamere productietechnieken (zonder kwik) en toegang tot de internationale markt voor Fairtradegoud

Project in cijfers

Duur: 12 maanden (sinds eind 2016)

Totale budget: € 97.664

Bijdrage TDC: € 72.786

Leden SAMA: 10 vrouwen en 31 mannen
(goed voor ongeveer 400 familieleden)

De motivering is duidelijk: pas als SAMA slaagt in zijn opzet om nieuwe markten aan te boren en met de Fairtradepremies de levensomstandigheden in de mijn gemeenschappen te verbeteren, kan het een katalysator zijn voor andere ASMOs (artisanal and small-scale mining organisations) in de regio en in de buurlanden.

Kwikvrij goud

Eind 2016 ging het project van start. Om SAMA als organisatie te versterken, zal verder ingezet worden op **vorming rond financiën en management-capaciteiten**. Een comité van vijf SAMA-leden zal aangeduid worden om het project op te volgen en de participatie van de lokale gemeenschappen te verzekeren.

Om tot **duurzamere productietechnieken** te komen, investeert het project in extra machines. De 'Gold Katcha' is al actief en kan met water het goudpoeder scheiden. Het gebruik van kwik kan hierdoor helemaal worden vermeden. Ook het gebruik van brandhout is niet meer nodig, wat een zegen is in de strijd tegen ontbossing.

© TDC

Op lange termijn zal zonne-energie de plaats innemen van olie voor de generatoren. Vooral het kwikvrij produceren is een enorme stap vooruit voor het milieu. Bovendien ligt met deze technologie de productiviteit hoger en de productiekost lager. Niet alleen SAMA zal van deze Gold Katcha profiteren, verschillende ASMOs zullen de machines gezamenlijk beheren en gebruiken.

Marketingcoaching

Om internationale markten aan te boren is de eerste horde genomen, het behalen van de certificering. SAMA kan nu rechtstreeks contacten leggen met opkopers en juweliers in het fairtradecircuit. Om dat op een goede manier aan te pakken moet nog flink wat marketingkennis in de organisatie worden ingebracht. Daarvoor is de nodige **marketingcoaching** voorzien. Veldbezoeken, uitwisselingen, seminars en campagnes moeten enerzijds producentengroepen in Oeganda en Kenia met elkaar in contact brengen en anderzijds de banden aanhalen met de fairtrade-wereld.

Het coachingtraject is intussen gestart: de TDC-coach werkte samen met de producenten een marketingstrategie uit en ook het ontwikkelen van presentatiemateriaal is voorzien. Een laptop, internet en de bijhorende IT-cursussen moeten SAMA in staat stellen om ook aan digitale marketing te doen.

Een gouden toekomst?

EWAD zal zich op nationaal niveau in een werkgroep engageren om de internationale Minimata Conventie rond het terugdringen van het gebruik van kwik in Oeganda te implementeren. De ngo hoopt dat SAMA voor de meer dan 600 artisanale mijnwerkers uit de

regio een voorbeeld kan zijn. Zowel ecologisch, met de introductie van kwikvrije productie, als sociaal, wanneer de eerste Fairtradepremies in de gemeenschappen geïnvesteerd worden.

Lobbywerk bij de Oegandese overheid heeft alleszins al geleid tot een wet die kleinschalige mijnbouw officieel erkent, waardoor de artisanale mijnwerkers zich niet langer in de illegaliteit bevinden. Het begin van een betere toekomst?

Meer info

De moeizame zoektocht naar eerlijk goud (2015), artikel gepubliceerd op www.befair.be.

Fairtrade International: <http://www.fairgold.org> <https://www.fairtrade.net/products/gold.html>, .

EWAD Uganda : <http://www.ewadmission.org/extending-fairtrade-gold-to-africa.html>.

© Ana Edelsmid

